

Emergence nového

Zkušenost nám praví, že „věci“ (skutečnosti) se mění, a také že vznikají a zanikají. Některé se mění rychle, jiné pomaleji, některé dokonce vyvolávají dojem, že jsou zcela trvalé. Ale zatím se nepodařilo najít v tomto světě nic trvalejšího než proton ; nicméně i protony vznikají a zanikají, i když poločas jejich rozpadu daleko přesahuje odhadovanou dobu dosavadního trvání celého Vesmíru. Tolik tedy naše vědou podepřená zkušenost. A tak nezbyvá než se tázat, jak vlastně dochází k tomu, že nějaká skutečnost vzniká (a také, jak to vypadá, když zaniká). Dnes už si nemůžeme vymyslet takové vysvětlení, jako že jde o vznik jen zdánlivý, protože jde jen o jiné mechanické uspořádání nějakých neměnných elementárních částíček, a to zejména proto, že čím víc poznáváme atomy a subatomární částice, tím víc se ukazuje jednak jejich vnitřní komplikovanost, zejména však obrovské rychlosti, jakými se uvnitř (ostatně i navenek) proměňují. O nic menší problémy nás však nečekají ani na vyšších a nejvyšších rovinách (úrovních). U živých bytostí se stále přesvědčivěji ukazuje, že každá z nich je jedinečná a neopakovatelná (i když my ty jejich jemné individuální rozdíly přehlízíme a prostě od nich „abstrahujeme“). Zajisté můžeme sledovat, co z jejich „těla“ na jedné straně jejich vzniku předcházelo a na druhé straně co po jejich zániku zůstalo (zůstává), ale to jen vlastní problém opouštíme: určitá živá bytost, tj. právě ta a žádná jiná, předtím neexistovala, ale nyní vznikla. Jako naprosté novum (i když některé podobnosti můžeme konstatovat) se tato bytost objevuje mezi jinými, a až uhyne (zanikne), bude to ztráta, a to navzdory tomu, že my ji tak třeba nebudeme vidět. Někdy ovšem se nás taková ztráta dotkne hlouběji nebo velmi hluboce: to když jde třeba o domácí mazlíčky nebo dokonce o blízké lidi. Právě tam máme příležitost „zakoušet“ jedinečnost a nezaměnitelnost každé živé bytosti. A kde tedy je původ této jedinečnosti, kterou nelze postihnout žádnou sebedůkladnější komparací? Kde je ten nejvlastnější zdroj jedinečnosti? A tedy eo ipso zdroj všeho nového?

(Písek, 130719-1.)